
Ustrój społeczny i polityczny w Starożytnej Grecji

Ustrój społeczny w Starożytnej Grecji

Starożytna Grecja nigdy nie stanowiła jednolitego organizmu państwowego. Wraz z intensywnym rozwojem miast, około VIII wieku p.n.e. wytworzyła się w Grecji instytucja zwana polis (mng. poleis). Termin ten pierwotnie oznaczał ufortyfikowaną część miasta.

Polis, choć często tłumaczone jako miasto-państwo, w rzeczywistości była to wspólnota ludzi niezależnie stanowiących o swoim losie. Bardzo ważną cechą polis była jej suwerenność.

Poczucie wspólnoty wśród obywateli umacniał wspólny udział w ceremoniach kultowych, wyprawach wojennych i nade wszystko w bezpośrednim podejmowaniu decyzji politycznych. Terytorialnie polis obejmowała część miejską, ze świątyniami i agorą (rynkiem) oraz część wiejską, w której mieszkała większa część obywateli.

Ustrój polityczny w Starożytnej Grecji - arystokracja

Okolo VIII wieku p.n.e. zaczęła stopniowo zanikać monarchia, zaś zamiast króla władzę stopniowo zaczęły przejmować kolegialne rady. Pierwotnie władza w polis należała do aristoī (najlepszych), czyli tych, którzy gromadzili w swych rękach największe arealy ziemi. Aristoī zasiadali w radach, a rola zgromadzenia była bardzo ograniczona, albo nie miała jej wcale. Taki typ rządów nazywamy arystokracją. Bardzo istotną formą życia społecznego aristoī były tzw. sympozjony, czyli uczty, w szerokim rozumieniu tego słowa. W czasie sympozjonów jedzono, pito wino, słuchano poezji i muzyki oraz rozwijano kontakty towarzyskie. W sympozjonach nie brały udziału kobiety (poza tancerkami), gdyż kobiety w Grecji były odsunięte od życia społecznego. W takiej sytuacji u Greków (jak również Greczynek) mocno rozwinął się homoseksualizm. Wśród arystokracji było to nie tylko tolerowane, ale nawet pożądane zachowanie. Homoseksualizm wśród mężczyzn uznawany był za najwyższą formę miłości, gdyż zachodził między partnerami z tego samego szczebla drabiny społecznej.

Niemale znaczenie w życiu społecznym Greków odgrywały muzyka, poezja, polowania i sport. Liczne miasta przy okazji świąt religijnych organizowały cykliczne zawody sportowe ku czci bogów, tzw. igrzyska, spośród których najbardziej znanymi są notowane od 776 roku p. n. e. igrzyska olimpijskie, rozgrywane w Olimpii, ale również igrzyska pytyjskie w Delfach oraz igrzyska istmijskie na Istmie korynckim.

Ustrój polityczny w Starożytnej Grecji - tyrania

Prócz arystokracji innym znanym w starożytnej Grecji systemem ustrojowym była tyrania. Tyranem nazywamy kogoś, kto uzurpuje sobie, czyli przywłaszcza władzę, mimo, iż nie miał ku temu żadnych podstaw prawnych. O ile jednak dziś terminy tyrania i tyran są wyrazami o nacechowaniu jednoznacznie negatywnym, o tyle w starożytnej Grecji tyrani częstokroć mieli silne poparcie społeczeństwa, zaś okresy tyranii niejednokrotnie były czasem rozkwitu danej polis, (czego najlepszym przykładem jest tyrania Pizystratydów w Atenach).

Pozostałe typy ustrojowe starożytnej Grecji omówimy na przykładach dwóch największych i najlepiej poznanych polis, oligarchicznej Sparty i demokratycznych Aten.